

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ МОДЕРНІЗАЦІЇ ЗМІСТУ ОСВІТИ
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ МИСТЕЦТВ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКА ДЕРЖАВНА АКАДЕМІЯ КУЛЬТУРИ
НАУКОВЕ ТОВАРИСТВО СТУДЕНТІВ, АСПІРАНТІВ, ДОКТОРАНТІВ
ТА МОЛОДИХ УЧЕНИХ ХДАК

КУЛЬТУРА ТА ІНФОРМАЦІЙНЕ СУСПІЛЬСТВО XXI СТОЛІТТЯ

**Матеріали міжнародної наукової
конференції молодих учених**

16–17 квітня 2026 р.

У 2 частинах

Частина 2

Харків, ХДАК, 2026

УДК [008+316.77] (063)
К90

Друкується за рішенням ученої ради
Харківської державної академії культури
(протокол № 8 від 27.03.2026 р.)

Відповідальний за випуск:
О. С. Василенко

Редакційна колегія:

Соляник А., д-р пед. наук, проф., проректор з наукової роботи ХДАК, голова оргкомітету;
Василенко О., аспірант, голова Наукового товариства студентів, аспірантів, докторантів і молодих учених ХДАК (НТСА ХДАК);
Мачулін Л., канд. філос. наук, ст. викл., зав. редакційно-видавничого відділу ХДАК;
Авершина А., аспірант ХДАК;
Александрова М., канд. філософ. наук, доц. ХДАК;
Астахова В., студ. ХДАК;
Афенченко Г., канд. соц. наук, доц. ХДАК;
Бірьова О., канд. іст. наук, доц. ХДАК;
Борисова А., канд. психол. наук, доц., нач. відділу міжн. зв'язків ХДАК;
Булах Т., д-р наук із соц. комунікацій, доц. ХДАК;
Воскобойнікова Ю., д-р мистецтвозн., доц., зав. каф. хорового диригування та академічного співу ХДАК;
Гіголаєва-Юрченко В., канд. мистецтвозн., доц. ХДАК;
Дерев'яно І., ст. викл. ХДАК;
Коновалова І., д-р мистецтвозн., проф., зав. каф. теорії та історії музики ХДАК;
Коржик Н., канд. наук із соц. комунікацій, доц., декан факультету культурології та соціальних комунікацій ХДАК;
Курдупова О., ст. викл. ХДАК;
Лисенкова В., д-р філос. наук, доц., зав. каф. мистецтвознавства ХДАК;
Мостова І., канд. мистецтвозн., доц., декан факультету хореографічного мистецтва ХДАК;
Попова-Коряк К., канд. юрид. наук, ст. викл. ХДАК;
Рибалко С., д-р мистецтвозн., проф. ХДАК;
Фесенко І., канд. філол. наук, доц. ХДАК;
Шелестова А., канд. наук із соц. комунікацій, доц. ХДАК.

К 90 Культура та інформаційне суспільство XXI століття : матеріали міжнар. наук.
конф. молодих учених, 16–17 квітня 2026 р. У 2 ч. Ч. 2 / За ред. А. Соляник та ін.
Харків : ХДАК, 2026. 340 с.

УДК [008+316.77] (063)

Третьою педагогічною умовою є конструктивне ставлення до помилки й невдачі. Хореографічне навчання, насичене ризиком невідповідності ідеалу, є потенційно тривожним середовищем. Водночас саме це робить його особливо цінним для розвитку психологічної стійкості, якщо педагог формує культуру, де помилка розглядається як інформація, що потребує аналізу, а не як провал, що потребує приховування. У цьому сенсі хореографічна аудиторія стає лабораторією психоемоційного загартування, де студент поступово вчиться витримувати напругу невизначеності й перетворювати її на творчий ресурс.

Викладений аналіз дозволяє стверджувати, що хореографічна діяльність постає як багатовимірний простір психоемоційного розвитку особистості, у якому тілесний досвід, художня творчість і міжособистісна взаємодія стають органічними чинниками становлення суб'єктності виконавця. Психоемоційний розвиток у танці не є побічним ефектом навчання — він закладений у природі хореографічної діяльності як практики втіленого переживання, де кожен рух є одночасно фізичним актом і смисловою подією. Реалізація цього потенціалу залежить від педагогічної свідомості — хореограф-педагог має бути не лише майстром руху, а й уважним супроводжувачем емоційного становлення особистості, здатним розпізнавати і розвивати внутрішній ресурс студента, а не лише коригувати зовнішню форму його виконання.

Виявлені теоретичні закономірності мають безпосередні наслідки для проектування хореографічних освітніх програм. Якщо психоемоційний розвиток є не випадковим, а закономірним результатом хореографічного навчання, то це означає, що він має бути свідомо інтегрований у цілі, зміст і методику підготовки фахових хореографів.

О. Стоколоса, Л. Маркевич

ГЕНДЕРНІ АСПЕКТИ КОМУНІКАТИВНОЇ КУЛЬТУРИ В ХОРЕОГРАФІЧНИХ КОЛЕКТИВАХ

O. Stokolosa, L. Markevych

GENDER ASPECTS OF COMMUNICATIVE CULTURE IN CHOREOGRAPHIC COLLECTIVES

Актуальність дослідження полягає в тому, що хореографічний колектив є одним із тих соціальних середовищ, де гендерні відносини набувають особливої щільності й видимості, адже тут тіло, рух, роль і стосунки між людьми перебувають у безперервній взаємодії. Попри це, гендерний вимір комунікативної культури у хореографічних колективах залишається периферійним у вітчизняному педагогічному дискурсі, оскільки дослідники зосереджуються переважно на технічних і художніх аспектах підготовки, тоді як питання про те, як гендерні нерівності відтворюються в повсякденній репетиційній практиці й закріплюються через розподіл ролей та репертуарних завдань, рідко стає предметом систематичного аналізу. Відтак, теоретичне осмислення гендерних аспектів комунікативної культури в хореографічних колективах є водночас науковою необхідністю і практичною потребою.

Гострота проблеми посилюється тим, що хореографія як інституція несе в собі тривале історичне навантаження гендерної асиметрії. Класичний балет сформував і відтворював образи жіночого й чоловічого, що стали культурними кліше, —

безтілесна, ефірна балерина й сильний, статичний кавалер як опора. Ці образи мають не лише естетичну, а й соціальну природу, і Е. Даллас у дослідженні “Gender and Dance” переконливо доводить, що вони є продуктом конкретних владних відносин, які відтворюються на рівні педагогічної практики, репертуарної політики й невербальної взаємодії в колективі навіть тоді, коли їх ніхто свідомо не насаджує. Проблема, таким чином, полягає не лише у явній дискримінації, а у відтворенні гендерних ієрархій через непомітні, автоматизовані практики щоденного спілкування й роботи.

Аналіз гендерних особливостей невербальної взаємодії в процесі репетиційної роботи хореографічного колективу, а також обґрунтування стратегій формування гендерно-рівноважного педагогічного середовища, що долає стереотипи в розподілі ролей та репертуарних завдань є метою пропонованих тез. Досягнення цієї мети передбачає визначення поняття комунікативної культури в хореографічному колективі з урахуванням її гендерного виміру, аналіз механізмів відтворення гендерних стереотипів у репетиційній практиці та розроблення стратегій педагогічного втручання, спрямованого на формування гендерно-рівноважного середовища.

Поняття комунікативної культури в хореографічному колективі охоплює не лише вербальні форми взаємодії — накази, коментарі, обговорення, а й невербальний пласт, який у хореографії має особливу вагу. Тіло є одночасно інструментом мистецтва і медіумом соціальної взаємодії, а тілесні практики — дотик, відстань, позиція в просторі, напрям погляду, несуть у собі закодовані повідомлення про владу, статус і очікування. Невербальна взаємодія в репетиційному процесі є першим і найбільш безпосереднім рівнем, на якому гендерна асиметрія дає про себе знати. Важливо підкреслити, що йдеться не лише про ставивий бінарний чоловіче / жінкове в його традиційному розумінні. У сучасному хореографічному просторі дедалі більш значущою стає проблема студентів, чия гендерна ідентичність або самовираження не відповідають бінарним нормам, і ці виконавці опиняються в ситуації подвійного тиску — з боку гендерних норм колективу і з боку жорсткого репертуарного кастингу, що не передбачає для них місця.

Стратегії формування гендерно-рівноважного педагогічного середовища в хореографічному колективі можна систематизувати за трьома рівнями педагогічного втручання. Перший рівень є рефлексивним і стосується самого педагога. Педагог-хореограф, який не рефлексує власних гендерних установок, неминуче відтворює їх у практиці — через вибір слів для корекції, через тактильні звички, через несвідомі очікування від виконавців різної статі. Тут продуктивною є практика рефлексивного журналу репетицій, відеоспостереження за власною педагогічною поведінкою й робота в парі з колегою, здатним до зовнішнього спостереження. Саморефлексія педагога є не добровільним доповненням до фахової підготовки, а її необхідним компонентом, якщо метою є формування гендерно свідомого середовища.

Рівень стратегічного втручання стосується структури репетиційного процесу й комунікативних практик у колективі. Конкретними кроками тут є запровадження узгодженого дотику як норми — практики, за якою педагог запитує дозволу перед фізичною корекцією незалежно від статі учасника; усвідомлена просторова демократизація репетиційного простору, що долає звичку «ставити хлопців наперед»; систематизований зворотний зв'язок, орієнтований на художні й технічні характеристики руху, а не на гендерно забарвлені категорії «граційності»

чи «мужності». Наступний рівень — репертуарна й рольова політика є найбільш видимим і найбільш суперечливим, оскільки стосується художніх рішень, що традиційно вважаються прерогативою балетмейстера. Між тим, репертуарна гнучкість є не лише педагогічним, а й художнім завданням, що дозволяють виконавцям виходити за межі гендерно закріплених ролей, які розширюють художній діапазон колективу і збагачують глядацький досвід. Сучасна хореографія пропонує для цього значно ширший інструментарій, ніж класичний балет, — від контактної імпровізації, де фізична підтримка не є виключною прерогативою чоловіка, до постмодерного танцю, де гендерні ролі свідомо деконструються. Педагог, який свідомо вводить у репертуар такі форми, тим самим розширює уявлення студентів про власні тілесні й художні можливості поза гендерними шаблонами.

Окремої уваги заслуговує питання мовної культури в хореографічному колективі як складової комунікативної культури загалом. Мова, якою педагог описує якості руху, образи й ролі, несе приховані гендерні конотації, що формують у студентів уявлення про те, що «природно» для кожної статі. Введення гендерно нейтральної мови корекції — орієнтованої на якість руху, а не на стать виконавця є конкретним і практично здійсненим кроком до формування рівноважнішого педагогічного середовища.

Сформульовані стратегії мають не лише педагогічне, а й ширше суспільне значення. Хореографічний колектив є місцем, де молоді люди засвоюють не лише мову руху, а й моделі соціальної взаємодії, уявлення про власне тіло і його можливості, про ролі й права людей різної статі. Педагогічне середовище, у якому гендерні стереотипи відтворюються без рефлексії, формує особистість, що несе ці стереотипи далі за межі хореографічного залу. І навпаки, середовище, де гендерна рівновага є усвідомленою цінністю, виховує виконавця, здатного до більш вільного і відповідального самовираження як у мистецтві, так і в суспільстві.

Перспективою подальших досліджень є розробка конкретного інструментарію педагогічної рефлексії гендерних практик у хореографічному навчанні — зокрема, карт спостереження для аналізу репетиційної взаємодії за гендерними параметрами, а також методик формування гендерної чутливості в студентів педагогічних хореографічних спеціальностей. Емпіричні дослідження, спрямовані на вивчення зв'язку між гендерним кліматом колективу й суб'єктивним благополуччям та виконавською мотивацією його учасників, здатні надати цій проблематиці необхідну доказову вагу й сприяти системним змінам у практиці хореографічної освіти.

Р. Виклюк, Л. Маркевич

**ПРОЄКТНО-ФЕСТИВАЛЬНА ДІЯЛЬНІСТЬ У ХОРЕОГРАФІЧНОМУ МИСТЕЦТВІ
ЯК СЕРЕДОВИЩЕ ПРОФЕСІЙНОГО СТАНОВЛЕННЯ:
ФОРМАТИ ТРАНСФОРМАЦІЇ**

R. Vykliuk, L. Markevych

**PROJECT AND FESTIVAL ACTIVITY IN CHOREOGRAPHIC ART
AS AN ENVIRONMENT FOR PROFESSIONAL DEVELOPMENT:
TRANSFORMATION FORMATS**

Сучасний розвиток хореографічної освіти в Україні детермінований суттєвими змінами в культурній та освітній парадигмах. Процеси євроінтеграції, демократизація мистецького простору та переосмислення ролі виконавця в умовах

ЗМІСТ

СЕКЦІЯ:

ХОРЕОГРАФІЧНЕ МИСТЕЦТВО: ІСТОРІЯ І СУЧАСНІСТЬ

І. Ткаченко

**МІЖ СПОРТОМ І МИСТЕЦТВОМ: ВИРАЖАЛЬНІ МОЖЛИВОСТІ ЕСТЕТИЧНОЇ
ГІМНАСТИКИ В СУЧАСНОМУ ХОРЕОГРАФІЧНОМУ ТВОРІ**

I. Tkachenko

BETWEEN SPORT AND ART: THE EXPRESSIVE POSSIBILITIES OF AESTHETIC GYMNASTICS
IN CONTEMPORARY CHOREOGRAPHIC WORKS.....

3

Є. Боковикова

**СПЕЦИФІКА ПОСТАНОВЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ХОРЕОГРАФА
В УМОВАХ ІНКЛЮЗИВНОГО МИСТЕЦЬКОГО СЕРЕДОВИЩА**

Y. Bokovykova

SPECIFICITY OF THE CHOREOGRAPHER'S PERFORMING ACTIVITY
IN AN INCLUSIVE ARTISTIC ENVIRONMENT.....

4

М. Богатирьова, Л. Маркевич

КРИТЕРІЙ ТА ПОКАЗНИКИ СФОРМОВАНOSTI ХУДОЖНОЇ ЦІЛІСНОСТІ В ТАНЦІ

M. Bohatyrova, L. Markevych

CRITERIA AND INDICATORS OF THE LEVEL OF ARTISTIC INTEGRITY IN DANCE.....

6

К. Куртєва

ЕСТЕТИКА ІНКЛЮЗІЇ В ХОРЕОГРАФІЧНОМУ МИСТЕЦТВІ ХХІ СТОЛІТТЯ

K. Kurtieva

THE AESTHETICS OF INCLUSION IN XXI CENTURY CHOREOGRAPHIC ART .....

9

А. Яремій, Л. Маркевич

ХОРЕОГРАФІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ

ЯК ПРОСТІР ПСИХОЕМОЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ОСОБИСТОСТІ

A. Yaremii, L. Markevych

CHOREOGRAPHIC ACTIVITY

AS A SPACE FOR PSYCHO-EMOTIONAL DEVELOPMENT OF PERSONALITY .....

11

О. Стоколоса, Л. Маркевич

ГЕНДЕРНІ АСПЕКТИ КОМУНІКАТИВНОЇ КУЛЬТУРИ

В ХОРЕОГРАФІЧНИХ КОЛЕКТИВАХ

O. Stokolosa, L. Markevych

GENDER ASPECTS OF COMMUNICATIVE CULTURE IN CHOREOGRAPHIC COLLECTIVES .....

13

Р. Вихлюк, Л. Маркевич

ПРОЕКТНО-ФЕСТИВАЛЬНА ДІЯЛЬНІСТЬ У ХОРЕОГРАФІЧНОМУ МИСТЕЦТВІ

ЯК СЕРЕДОВИЩЕ ПРОФЕСІЙНОГО СТАНОВЛЕННЯ: ФОРМАТИ ТРАНСФОРМАЦІЇ

R. Vykliuk, L. Markevych

PROJECT AND FESTIVAL ACTIVITY IN CHOREOGRAPHIC ART AS AN ENVIRONMENT

FOR PROFESSIONAL DEVELOPMENT: TRANSFORMATION FORMATS .....

15

А. Шелепа, Б. Водяний

АНАЛІЗ МУЗИЧНОГО ТВОРУ ЯК ПЕРЕДУМОВА ПРОФЕСІЙНОЇ ПОСТАНОВЧОЇ

ДІЯЛЬНОСТІ ХОРЕОГРАФА

A. Shelepa, B. Vodiani

ANALYSIS OF A MUSICAL WORK AS A PREREQUISITE

FOR THE PROFESSIONAL STAGING ACTIVITY OF A CHOREOGRAPHER.....

18

О. Довгань, В. Водяна

РОЛЬ СЦЕНІЧНОЇ ДІЇ ТА МІЗАНСЦЕНИ В ХОРЕОГРАФІЧНІЙ ПОСТАНОВЦІ

O. Dovgan, V. Vodiana

THE ROLE OF STAGE ACTION AND MISE-EN-SCÈNE IN A CHOREOGRAPHIC PERFORMANCE .....

20

В. Шкрядо, Б. Водяний

НАВЧАННЯ ГРИ НА МУЗИЧНОМУ ІНСТРУМЕНТІ В СИСТЕМІ ПРОФЕСІЙНОЇ

ПІДГОТОВКИ МАЙБУТЬОГО ВЧИТЕЛЯ ХОРЕОГРАФІЇ:

МІЖДИСЦИПЛІНАРНІ ЗВ'ЯЗКИ

V. Shkriado, B. Vodiani

TEACHING MUSICAL INSTRUMENT PERFORMANCE IN THE SYSTEM OF PROFESSIONAL TRAINING

OF THE FUTURE CHOREOGRAPHY TEACHER: INTERDISCIPLINARY CONNECTIONS.....

22

О. Чаркіна СУЧАСНИЙ СТАН ХОРЕОГРАФІЧНОЇ ПІДГОТОВКИ В ТРЕНУВАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ З ХУДОЖНЬОЇ ГІМНАСТИКИ O. Charkina CURRENT STATE OF CHOREOGRAPHIC TRAINING IN THE RHYTHMIC GYMNASTICS TRAINING PROCESS.....	61
А. Соколик СЦЕНІЧНА ІНТЕРПРЕТАЦІЯ ПОЛЬСЬКИХ НАРОДНИХ ТАНЦІВ: СПІВВІДНОШЕННЯ АВТЕНТИКИ ТА СТИЛІЗАЦІЇ A. Sokolyk STAGE INTERPRETATION OF POLISH FOLK DANCES: THE RELATIONSHIP BETWEEN AUTHENTICITY AND STYLIZATION.....	63
Н. Семенова ПОШУК НАЦІОНАЛЬНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ УКРАЇНСЬКИМИ ХОРЕОГРАФАМИ У 2022–2026 N. Semenova SEARCH FOR NATIONAL IDENTITY BY UKRAINIAN CHOREOGRAPHERS IN 2022–2026.....	65
К. Бортник, К. Островська ТРАНСФОРМАЦІЯ ФОЛЬКЛОРНОГО МАТЕРІАЛУ В НАРОДНО-СЦЕНІЧНІЙ ХОРЕОГРАФІЇ: ДОСВІД В. ГЛУШЕНКОВА K. Bortnyk, K. Ostrovska TRANSFORMATION OF FOLKLORE MATERIAL IN FOLK STAGE CHOREOGRAPHY: THE EXPERIENCE OF V. GLUSHENKOV.....	67
А. Остриннікова, Б. Водяний ФОРМОУТВОРЕННЯ В МУЗИЦІ ЯК СТРУКТУРНИЙ ОРІЄНТИР ДЛЯ ПОБУДОВИ ХОРЕОГРАФІЧНОЇ КОМПОЗИЦІЇ A. Ostriannikova, B. Vodiani FORM-BUILDING IN MUSIC AS A STRUCTURAL FRAMEWORK FOR THE CONSTRUCTION OF CHOREOGRAPHIC COMPOSITION.....	69
О. Мазурук, Б. Водяний МУЗИЧНО-ІНСТРУМЕНТАЛЬНА ПІДГОТОВКА ХОРЕОГРАФІВ У КОНТЕКСТІ РОБОТИ З ДИТЯЧИМ ТАНЦЮВАЛЬНИМ КОЛЕКТИВОМ O. Mazuruk, B. Vodiani MUSICAL AND INSTRUMENTAL TRAINING OF CHOREOGRAPHERS IN THE CONTEXT OF WORK WITH A CHILDREN'S DANCE GROUP.....	71
Д. Нашта МЕТОДИКА РОЗРОБКИ КОСТЮМІВ ТА СЦЕНОГРАФІЇ ДЛЯ РЕПЕРТУАРНИХ КОМПОЗИЦІЙ ДИТЯЧОГО ХОРЕОГРАФІЧНОГО КОЛЕКТИВУ D. Nashta METHODOLOGY FOR DESIGNING COSTUMES AND SCENOGRAPHY FOR REPERTOIRE COMPOSITIONS OF A CHILDREN'S CHOREOGRAPHIC ENSEMBLE.....	74
СЕКЦІЯ: НОВІТНІ ДОСЛІДЖЕННЯ В СЦЕНІЧНОМУ МИСТЕЦТВІ	
І. Борис АКТОР ЯК ЯДРО КОМУНІКАТИВНОЇ ПРИРОДИ СУЧАСНОГО ТЕАТРУ I. Borys THE ACTOR AS THE CORE OF THE COMMUNICATIVE NATURE OF CONTEMPORARY THEATRE.....	76
С. Гордєєв ПЕДАГОГІЧНА СПАДЩИНА ЛЕСЯ КУРБАСА І СУЧАСНА ТЕАТРАЛЬНА ОСВІТА УКРАЇНИ: ШЛЯХИ НАУКОВОГО ОСМИСЛЕННЯ ІСТОРІЇ, РЕАЛІЙ ТА ПЕРСПЕКТИВ S. Gordeyev THE PEDAGOGICAL HERITAGE OF LES KURBAS AND MODERN THEATRICAL EDUCATION IN UKRAINE: WAYS OF SCIENTIFIC COMPREHENSION OF HISTORY, REALITIES, AND PROSPECTS.....	77